HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]הא קיימא שניה אמר רבינא [א]הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות [ב]מהו דתימא °רוב גוססים למיתה קמ"ל (א) [ג](השתא מיהא לא שכיב): **מתני'** [ב]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [ג]שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת [ד]משביע אני עליכם אם לא תבואו [ד]ותעידו שיש לי ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת [ה]שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת [ו]משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין: **גמ'** איבעיא להו משביע עדי קנס מהו אליבא דר' אלעזר בר"ש (ב) לא תיבעי לך [ה]דאמר יבואו עדים ויעידו כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי [ז]מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור ורבנן דהתם כמאן סבירא להו אילימא כר' אלעזר בר"ש דהכא הא קאמר [ו]דבר הגורם לממון כממון דמי אלא כרבנן דהכא דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי מאי כיון דאילו מודה מיפטר [ח]לאו ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהא לא אודי תא שמע משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק והא חצי נזק [ט]קנסא הוא כמ"ד [ז]פלגא נזקא ממונא הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא אלא למ"ד קנסא מאי איכא למימר [ח]בחצי נזק צרורות [י]דהלכתא גמירי לה דממונא הוא ת"ש תשלומי כפל [כ]משום קרנא ותשלומי ד' וה' [ל]משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי [מ]משום בושת ופגם מאי קמ"ל כולה ממונא הוא רישא חדא קמ"ל סיפא חדא קמ"ל רישא חדא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא סיפא חדא קמ"ל ושהדליק את גדישי ביוה"כ לאפוקי מאי לאפוקי מדר' נחוניא בן הקנה [ט]דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין מה שבת כו' ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני

שהוציא

הא קיימא שניה. ומה הפסידוהו הראשונים: **קרובים בנשותיהם.** נשאו שתי אחיות ואינן כשירין בעדות אחת נמצא שלא היה לו עדות כשכפרה ראשונה אלא הם לבדם. וכי תימא למה לי למתנייה איצטריך כגון ששתי האחיות הללו גוססות: **למיתה.** הוו להו כאילו מתו ותפטר כת ראשונה דהא קיימא כת שניה: **קמ"ל השתא מיהא הא לא שכיב.** ולימדך שהגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו [י] ואף על פי שרובן למיתה: **מתני' תשומת יד.** הלואה שעם בידו ממון: **ואבידה.** שמצא אבידה: **חטין ושעורין וכוסמין כו'.** רישא אשמועינן מין אחד ותביעות חלוקות וסיפא אשמועינן תביעה אחת כולה פקדון ומינין חלוקין: **ושהכני בני.** הכאה שאין בה חבורה שאינו חייב עליו מיתה שהמכה אביו אינו חייב אא"כ עשה בו חבורה [כ] וכיון דליכא מיתה איכא ממון דבושת: **ושחבל בי חבירי.** משום יוה"כ נקט ליה דאע"ג דענוש כרת חייב ממון. והנך דלעיל נקט משום חצי נזק כדמפרש בגמרא א"נ לאשמועינן דהמשביע עדי קנס חייבים. ושהכני בני נקט לאשמועינן דהואיל ואין בה חבורה אין בה מיתה וחייב ממון: **גמ' דר' אלעזר בר"ש.** בפרק מרובה (ב"ק דף עה.): **יבואו עדים ויעידוהו.** ויתחייב ואינו נפטר בהודאה ראשונה דכי אמרי' מודה בקנס פטור דנפקא לן ב"ק (דף סד:) מאשר ירשיעון אלהים [ל] פרט למרשיע את עצמו ה"מ היכא דלא אתו עדים לא משלם קנס אפומיה דידיה אבל אתו סהדי בתר הכי משלם: **לא תיבעי לך.** דחייבין שהרי הפסידוהו בכפירתן: **כי תיבעי לך כו'.** וזה השביען קודם שהודה בעל דין ואם העידוהו היה מתחייב ומיהו הא מיבעיא לן אי מיחייבי או לאו משום דאיכא למימר קנס לאו ממון גמור הוא דהא אי הוה מודה מיפטר לגמרי ואיכא למימר נמי כל כמה דלא אודי ממון הוא: **ורבנן דהתם כמאן סבירא להו.** הש"ס פריך עלה דהא בעיא ורבנן דהתם דפליגי במודה בקנס דבעי' להא בעיא אליבייהו כמאן סבירא להו באידך פלוגתא דאיפלגו לעיל רבנן ור' אלעזר בר"ש במשביע עד אחד: **אי כר"א בר"ש.** סבירא להו בהא דדבר הגורם לממון כממון דמי מאי מספקא לן במשביע עדי קנס א"נ לאו ממונא הוא בציר מגורם לממון לא הוי דהא כי לא מודה משלם ממון ותפשוט לך דמיחייבי קרבן שבועה משום גורם לממון: **אלא כרבנן דהכא כו'.** הכי מבעיא לן אי רבנן דהתם דפטרי במודה בקנס ואח"כ באו עדים סבירא להו כרבנן דהכא דגורם לממון לאו כממון דמי קנס קודם הודאה מאי מדמית ליה לממון או גורם לממון מי אמרינן כיון דאי הוה מודה קודם עדים מיפטר עולמית אין זה ממון: **או דלמא השתא מיהא.** כשמשביע זה את העדים לאו אודי ואי הוה מסהדי הוו מחייבי ליה ואין זה גורם לממון אלא ממון גמור: **הניחא למ"ד כו'.** פלוגתא היא בב"ק (דף טו.) ובכתובות (דף מא.): **חצי נזק צרורות.** בהמה שהיתה מהלכת בדרך והיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושיברה את הכלים משלמת חצי נזק ואע"פ שאין זה שינוי דהא אורחא בהכי והויא תולדה דרגל ולאו תולדה דקרן תמה וה"ל לשלומי נזק שלם הלכה למשה מסיני הוא לחצי נזק והואי חצי נזק ממונא הוא דהא לאו תולדה דקרן הוא: **משום בושת ופגם.** דהא איכא ממון דקנס דבר הקצוב בתורה כגון ל' של עבד בין עבד יקר בין עבד זול וכן נ' של אונס ושל מפתה שוים בכל הנשים אבל בושת הכל לפי המבייש והמתבייש [כתובות מ.] לכן הוי ממון וכן פגם. [מ] בתולה כתובתה מאתים ובעולה מנה: אלא כיון דתרלת כולה מתני' בממון: **מאי קמ"ל.** נימא אחת או שתים ונשתוק: **רישא קמ"ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא.** ואיידי דתנייה הא תנא בהדי' תשלומי ד' וה' ואונס ומפתה דממון שאין משתלם בראש הוא דומיא דחצי נזק שאין משתלם בראש ודכוותה משנינן בשמעתא קמייתא דסנהדרין (דף ג.): **סיפא קמ"ל.** שחבל בי חבירי ביום הכפורים או הדליק גדישי לאפוקי מדר' נחוניא דאמר המתחייב כרת פטור מן התשלומין ואיידי דתנן להך תנא בהדייהו שהכני בני דקרובה לגד מיתה ואשמועינן דהואיל ואינו חייב מיתה בהכאה בלא חבורה חייב בתשלומין:

שהואיל

הא קיימא שניה אמר רבינא כו'. וא"ת ומאי פריך הא בריש שבועת הפקדון (לקמן דף לז.) פריך הכי לרבה דאמר הכופר בממון שיש עליה עדים פטור ממתני' דהכא אלא ראשונה אמאי הא קיימא שניה אלמא הכופר במלוה שיש עליה עדים חייב ורבה איתותב התם וא"כ אתי שפיר דחייבים וי"ל דאע"ג דכופר במלוה שיש עליה עדים וליתנהו קמן סבירא לן דחייב דלא כרבה לקמן מ"מ היכא דקיימי עדים קמן ס"ל להש"ס דחשיב כפירת דברים בעלמא ואע"ג דבלאו מילתא דרבה הוצרך רבינא לשנויי כאן כגון שהיו קרובים בנשותיהן כו' מ"מ פריך מינה לקמן לרבה דאי לאו דרבה ה"מ למידחי דאפילו קיימי עדים קמן חשיב כפירה:

קרובים בנשותיהם. כגון שבשעת ראיית העדות היו רחוקים דבעינן תחלתה וסופה בכשרות כדאמרינן בפרק י"נ (ב"ב דף קכח. ושם) וההוא דחזקת הבתים (שם דף מג. ושם) דבני העיר שנגנב ס"ת שלהן אין דנין בדייני אותה העיר דפריך ולסלקו בי תרי מינייהו ולידייני אע"ג דאין תחלתן בכשרות אין לדמות פסול דמחמת שנוגעין בעדות לפסול דקורבה או לשאר פסולין: **קא** משמע לן. אין לפרש קמ"ל דאין רוב גוססין למיתה דבהדיא מוכח בפ' כל הגט (גיטין דף כח.) דרובן למיתה אלא פירוש אע"ג דרוב גוססין למיתה השתא מיהא לא שכיב: **או** דלמא השתא מיהת הא לא אודי. תימה דתפשוט ממתניתין דס"פ שבועת הפקדון (לקמן דף לח:) דאנסת ופתית את בתי ר"ש פוטר משום דאינו משלם קנס ע"פ עצמו ואפילו רבנן לא מחייבי אלא משום דקסברי בושת ופגם קתבע ושבועת העדות מינה ילפינן מג"ש דתחטא דעיקר שבועת העדות דמיירי בתביעת ממון לא גמרה אלא משבועת הפקדון ולאו פירכא היא דלקמן גבי שבועת הפקדון טעמא משום דלא כפר ליה ממונא שלא היה מתחייב בהודאתו כדאמרינן לקמן אבל הכא בשבועת העדות הוי קנס כשאר ממון שאם היו מעידין היה מתחייב בהודאתו כדאמרינן לקמן שאם היו מעידין היה מתחייב הנתבע כממון אחר:

[נ]**ושאנס** איש פלוני או פתה את בתו. פי' בקונט' די"מ בתו של עצמו וטעמא דפטורין משום דאיכא חיוב מיתה ואי אפשר להעמידו דאפילו בלא חיוב מיתה מאן קתבע

השתא

מסורת הש"ס

א) לקמן דף לז:, ב) [שם ערכין יח. קדושין עא: גיטין כח.], ג) רש"ל מ"ז [והרא"ש סוף פרק אלו מגלחין סי' לז מקיים גרסא זו], ד) [צ"ל ותעידוני וכ"א במשנה שבמשניות], ה) [ב"ק עה.], ו) [לעיל לב. וש"נ], ז) [כתובות מא. ב"ק טו. סנהדרין ג.], ח) ב"ק ג: [טו: כתובות מא:], ט) פסחים כט. לב. כתובות ל. מגילה ז: [תוספתא ב"ק פ"ז תוספתא מגילה פ"א], י) [שמחות פ"א ה"א], כ) [סנהדרין פה:], ל) [שמות כב], מ) [ע' תוי"ט שתמה ע"ז], נ) שייך לע"ב,

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"י מהל' שבועות הל' טו:

נח ב ג מיי' שם פ"ט הל' טו:

נט ד ה מיי' שם הל' טז:

ס ו מיי' שם הל' ה:

סא ז מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' ח סמג עשין עא טוח"מ סי' שמח:

סב ח מיי' פ"ט מהל' שבועות הל' ד:

סג ט מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הל' ז ופ"ה מהלכות סנהדרין הל' ט סמג עשין סז לז טוש"ע ח"מ סי' א סעיף א:

סד י מיי' פ"ב מהל' נזקי ממון הל' ז ופ"ב שם הלכה ג [ופ"ה מהל' סנהדרין הל' ט] סמג עשין סח טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף יח וסי' של סעי' ג:

סה כ ל מ מיי' פ"ט מהל' שבועות הל' ה:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' השתא מיהא לא שכיב. נ"ב לפי דברי התוס' משמע דלא גרס' לה: (ב) שם אליבא דר' אלעזר בר"ש דאמר יבואו עדים ויעידו לא תיבעי לך כי תיבעי:

◆

גליון הש"ס

גמ' רוב גוססין למיתה קמ"ל. עי' בהרא"ש סוף מ"ק:

◆

מוסף רש"י

קרובין בנשותיהן. נשואי שתי אחיות, דההיא שעתא לא חזו לאסהודי, ואם תאמר למה לי למיתנא, איצטריך כגון שהיו גוססות באותה שעה (לקמן לז:). מהו דתימא. קיימא לן רוב גוססות למיתה והוו להו כמתות, והוה ליה ממון שיש עליו עדים דלא תחייב ראשונה, קמ"ל. השתא מיהא לא שכיבי, ואף על גב דרוב גוססין למיתה, כל זמן שלא מת חי הוא לכל דברים (שם). פלגא נזקא. שחייבה תורה שור תם (כתובות מא.). ממונא. דין הוא שישלמנו ואינו קנס, ונפקא מינה דאי מודה מקמי דאתו סהדי לא מיפטר (ב"ק טו.) דקסבר סתם שוורים נגחנים הם ומדינא כולהו בעי לשלומי דהוה ליה למינטריה, ורחמנא הוא דחס עליה (סנהדרין ג.). בחצי נזק צרורות. דמשתלם בנזק בהמה במהלכת והתיזה צרורות מתחת רגליה והזיקה, דתנן בב"ק (יז.) דמשלמת חצי נזק, ובההוא חצי נזק קי"ל בב"ק דהלכתא גמירי לה מסיני שהוא תולדה של רגל ופטורה ברה"ר כי רגל, ונזקי רגל לאו קנסא נינהו אלא ממונא, שהרי מועדת מתחילתה, וגבי צרורות הוא דאקיל רחמנא, וכיון דממונא הוא משלם על פי עצמו (כתובות מא:). ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין. המדליק גדיש ביוה"כ ומתחייב כרת, פטור מן התשלומין כאילו הדליקו בשבת שהוא מתחייב בנפשו מיתת ב"ד דפשיט לן דפטור מלשלם, כדכתיב (שמות כא) ולא יהיה אסון ענוש יענש, הא אם אסון יהיה לא יענש, שאף יוה"כ שמיתתו בידי שמים שנכרתים חייו ובניו אסון הוא קרוי, שנאמר (בראשית מב) וקרהו אסון, הלכך פטור מלשלם (פסחים כט. ועי"ש לב. ומגילה ז: וכתובות ל.).

◆

רבינו חננאל

הא קיימא שניה ופריק רבינא כגון שהיתה שניה בשעת כפירת הכת הראשונה קרובין בנשותיהן לתובע או לנתבע שלא היו ראוין לעדות והיו נשותיהן גוססות באותה שעה. מהו דתימא רוב גוססין למיתה וכיון שהן גוססות כאילו מתו כבר וכת השניה כשרין לעדות הן: קמ"ל השתא מיהא הא לא מתו. ומשכחת לה כגון שראו עדות זו והן רחוקין שהיו כשרים ונתקרבו ונפסלה עדותן כל זמן שהן קרובין ואם מתו נשותיהן ונתרחקו חזרו לכשרותן וכשרין הן להעיד העדות שהיתה מסורה בידם קודם שנתקרבו. דגרסינן בערכין פרק השג יד בנודר (דף יז:) אלא מעתה והוא עד עד שיהא כשר מתחלתו ועד סופו בעינן. וכי תימא הכי נמי והתניא היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פקח ונתחרש פיתח ונסתמא שפוי ונשתטה פסול. עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו פקח ונתחרש וחזר ונתפקח פיתח ונסתמא וחזר ונתפתח שפוי ונשתטה וחזר ונשתפה כשר. זה הכלל תחלתו וסופו בכשרות כשר [א] תחלתו וסופו בפסלות פסול ופרקינן שאני התם דכתיב או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא עונו (אם לא יגיד) בראיה והגדה תלה רחמנא והאיכא: **מתני'** משביע אני עליכם כו' שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה. [כו']: **גמ'** איבעיא להו משביע עדי קנס מהו. אליבא דרבנן דאמרי מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור. וכרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי. ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק כו' ואוקימנא בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא: ושאנס איש פלוני ופתה את בתי כו'. אוקימנא משום בושת ופגם. מאי קמ"ל כולה ממונא הוא [כו'] ת"ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני

א) נ"ל תחלתו או סופו בפסלות וכ"ה בב"ב דף קכח